

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่เป็นประจำของนักเรียนชายวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่เป็นประจำของนักเรียนชายวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือนักเรียนชายอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี จำนวนทั้งหมด 236 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ แบบสอบถามการสูบบุหรี่ของเพื่อน แบบสอบถามการสูบบุหรี่ของพ่อแม่ แบบสอบถามทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ แบบสอบถามความผูกพันกับพ่อแม่ แบบสอบถามการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ และแบบสอบถามความยากง่ายในการเข้าถึงบุหรี่ หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20) โดยแบบสอบถามทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80 แบบสอบถามความผูกพันกับพ่อแม่ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .71 แบบสอบถามความยากง่ายในการเข้าถึงบุหรี่ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .72 และแบบสอบถามการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .70 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติ Binary logistic regression สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนชายที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับชั้น ปวช. 1 ปวช. 2 และชั้น ปวช. 3 ร้อยละ 46.2, 30.5 และ 23.3 ตามลำดับ โดยครึ่งหนึ่งมีอายุมากกว่า 17 ปี (ร้อยละ 50.8) อายุมากที่สุดเท่ากับ 20 ปี อายุน้อยที่สุดเท่ากับ 15 ปี และอายุเฉลี่ยเท่ากับ 17 ปี ($SD = 1.07$) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 97.5) และมีเกรดเฉลี่ยสะสมเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 ($SD = 0.52$)

2. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ (ร้อยละ 60.2) รองลงมาคือ สูบเป็นบางครั้งตามโอกาส และสูบทุกวันหรือเกือบทุกวัน (ร้อยละ 20.3 และ 16.1 ตามลำดับ) และเป็นผู้ที่สูบบุหรือน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (ร้อยละ 3.4) และเมื่อจำแนกพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่สูบบุหรี่เป็นประจำ ได้แก่ ผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้งและผู้ที่ไม่สูบบุหรี่เป็นประจำ ได้แก่ ผู้ที่สูบบุหรี่เกือบทุกวันหรือทุกวัน (ร้อยละ 19.5) และกลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่เป็นประจำ ได้แก่ กลุ่มผู้ที่ไม่เคยสูบบุหรี่ร่วมกับผู้ที่สูบบุหรี่เป็นบางครั้งตามโอกาส (ร้อยละ 80.5)

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการสูบบุหรี่เป็นประจำของนักเรียนชายวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ มีโอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่เป็นประจำสูงเป็น 4 เท่าของกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ ($AOR = 4.46$, $95\% CI = 1.91-10.39$) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มี โอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่เป็นประจำสูงเป็น 12 เท่าของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ ($AOR = 12.48$, $95\% CI = 1.58-98.58$) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่มีพ่อแม่ยอมรับการสูบบุหรี่มี โอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่เป็นประจำสูงเป็น 4 เท่าของกลุ่มตัวอย่างที่พ่อแม่ไม่ยอมรับการสูบบุหรี่ ($AOR = 4.58$, $95\% CI = 1.89-11.13$) และกลุ่มตัวอย่างที่มีความผูกพันกับพ่อแม่บ่อยจะมีการสูบบุหรี่เป็นประจำต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความผูกพันกับพ่อแม่มาก ($AOR = 0.33$, $95\% CI = 0.15-0.70$) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความผูกพันกับพ่อแม่มากจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่เป็นประจำสูงเป็น 3 เท่าของกลุ่มตัวอย่างที่มีความผูกพันกับพ่อแม่บ่อย ($AOR = 3.05$, $95\% CI = 1.42-6.56$) ส่วนปัจจัยการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การสูบบุหรี่ของพ่อแม่ การถูกชักชวนให้สูบบุหรี่ การยอมรับการสูบบุหรี่ของเพื่อน และการเข้าถึงบุหรี่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำ

การอภิปรายผลการศึกษา

1. การศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นวัยรุ่นมีอายุเฉลี่ย 17 ปี และกำลังศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 - 3 ในโรงเรียนอาชีวศึกษา จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 97.5) และมีเกรดเฉลี่ยสะสมเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 มีความชุกของการสูบบุหรี่เป็นประจำคิดเป็นร้อยละ 19.5 เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า อัตราการสูบบุหรี่เป็นประจำของนักเรียนอาชีวศึกษา จังหวัดจันทบุรี สูงกว่าการศึกษาอื่นๆ ที่ผ่านมา อาทิเช่น การศึกษาของพรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ (2554) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยเสี่ยงในแต่ละลำดับขั้นของการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยสำรวจกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 800 คน พบว่าวัยรุ่นชายมีการสูบบุหรี่ในระยะสูบบุหรี่เป็นประจำ ร้อยละ 17.4 การศึกษาของ อภินันท์ ปัญญาอนุภาพ (2549) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชายในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครปฐม พบว่า นักศึกษามีการสูบบุหรี่เป็นประจำ ร้อยละ 14.4 และการศึกษาของนนท์ สัจจารธรรม (2556) เรื่องทัศนคติ และความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ พบว่านักศึกษาทั้งชายและหญิงมีการสูบบุหรี่เป็นประจำทุกวัน ร้อยละ 14.4 เช่นกัน สามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีลักษณะคล้ายคลึงกับการศึกษาที่ผ่านมาคืออายุใกล้เคียง

กัน แต่การศึกษาที่ผ่านมาศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิง จึงอาจทำให้พบว่ามียัถราการสูบบุหรี่เป็นประจำที่ต่ำกว่าในการศึกษานี้ ทั้งนี้ในการศึกษานี้ศึกษาเฉพาะในวัยรุ่นเพศชายเท่านั้น ซึ่งจากสถิติที่ผ่านมาของพรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ (2554) พบว่าผู้ชายมียัถราการสูบบุหรี่สูงกว่าผู้หญิง โดยเฉพาะนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งมีลักษณะการเรียนการสอนที่มีความเป็นอิสระในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ทำให้มียัถราการสูบบุหรี่มากกว่านักเรียนในสายสามัญศึกษา (สติเฟิ่น ฮาแมนน์ และคณะ, 2549) ผลจากการสำรวจข้อมูลพบว่านักเรียนชายมีการเข้าถึงบุหรี่โดยการซื้อจากร้านขายของชำและร้านสะดวกซื้อได้ง่าย (ร้อยละ 90.1) และจากการสำรวจพบว่าบริเวณใกล้กับวิทยาลัยอาชีวศึกษามีร้านขายของชำจำนวนมากจึงอาจส่งผลให้นักเรียนชายมีการเข้าถึงบุหรี่ได้ง่าย ประกอบกับจำนวนวัยรุ่นที่สูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้นแต่สถิติการเลิกบุหรี่ได้สำเร็จมีค่อนข้างน้อย ประมาณร้อยละ 95 ของผู้ที่พยายามเลิกบุหรี่ด้วยตนเองไม่ประสบผลสำเร็จถึงแม้จะเข้ารับการรักษา ปัญหาติดยัถราการเลิกได้ก็ยังคงอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำคือ ผู้ที่ได้รับการรักษาเพียงร้อยละ 24.7 เท่านั้นที่สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ (สนทรรศ บุญราทิจ และอภิญา สิริไพบูลย์กิจ, 2555) ดังนั้นจึงทำให้ยัถราการสูบบุหรี่เป็นประจำของวัยรุ่นมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำ ได้แก่ ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท การยอมรับการสูบบุหรี่ของพ่อแม่ และความผูกพันกับพ่อแม่ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่

ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์ต่อการสูบบุหรี่เป็นประจำ โดยนักเรียนชายที่มีทักษะคิดเห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่เป็นประจำสูงเป็น 4 เท่าของนักเรียนชายที่มีทักษะคิดไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากทักษะคิดจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยบุคคลจะเลือกปฏิบัติตามความเชื่อถือของตนเอง (Weber, 1992; Ajzen & Fishbein, 1998) และเมื่อมีทักษะคิดทางบวกก็จะเกิดเจตนาหรือตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น (Fishbein & Ajzen, 1975) ประกอบกับวัยรุ่นจะเป็นวัยที่มีความต้องการจะเป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเองมากยิ่งขึ้น (วิโรจน์ อารีย์กุล, 2556) อยากทำอะไรได้ด้วยตัวของตัวเอง อยากทำในสิ่งที่ตัวเองคิดแล้วว่าดี (สุริยเดว ทรีปาตี, ม.ป.ป.) ดังนั้นนักเรียนชายที่มีทักษะคิดที่ไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่จึงมีโอกาสูบบุหรี่เป็นประจำน้อย ในขณะที่นักเรียนที่มีทักษะคิดที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่จึงมีโอกาสูบบุหรี่เป็นประจำสูงกว่า และจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเด็กวัยรุ่นยังไม่ตระหนักถึงผลเสียที่เกิดขึ้นกับตนเองทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว ดังนั้นจึงยังคงมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่เป็นประจำ สอดคล้องกับการศึกษาของพรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ (2554) เรื่องปัจจัยเสี่ยงในแต่ละลำดับขั้นของการ

สูบบุหรี่ในวัยรุ่นเขตภาคตะวันออกเฉียงของไทย ที่พบว่าวัยรุ่นที่มีทัศนคติค่อนข้างเห็นด้วยกับการสูบบุหรี่มีความเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่อยู่ในระยะสูบบุหรี่ตามโอกาสและสูบบุหรี่เป็นประจำ ดังกล่าวมากกว่าวัยรุ่นที่มีทัศนคติค่อนข้างไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ ($OR=38.89$, $CI=8.79-72.11$) และสอดคล้องกับการศึกษาของสุรพงษ์ ชูเดช (2552) ที่พบว่า ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายโอกาสที่จะเกิดการสูบบุหรี่เป็นประจำ ($OR=1.05$, $CI=1.03-1.08$) และการศึกษาในต่างประเทศที่พบคล้ายคลึงกันคือ การศึกษาของ Mayhew et al. (2000) ซึ่งได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับระยะเวลาสูบบุหรี่ของวัยรุ่นจากประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกา อังกฤษ นิวซีแลนด์และออสเตรเลีย รวมทั้งหมด 46 เรื่อง พบว่า การมีทัศนคติเชิงบวกกับการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในระยะสูบบุหรี่เป็นประจำและระยะติดบุหรี่

การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท

การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท มีความสัมพันธ์ต่อการสูบบุหรี่เป็นประจำของนักเรียนชายอาชีวศึกษา โดยนักเรียนชายที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่เป็นประจำสูงเป็น 12 เท่าของนักเรียนชายที่ไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 อธิบายได้ว่า การที่เยาวชนอยู่ในระยะวัยรุ่นเริ่มเป็นอิสระจากพ่อแม่และหันมาใกล้ชิดกับเพื่อนมากขึ้น เมื่อมีเพื่อนสูบบุหรี่ โอกาสที่จะถูกชวนและสูบบุหรี่ตามเพื่อนจึงมีมาก (เรณู บุญจันทร์ และคณะ, 2552) และช่วงวัยนี้จะให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อน และพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อนสนิทก็จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล วัยรุ่นจะกระทำพฤติกรรมตามกลุ่มเพื่อนเพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน จนทำให้มีการเลียนแบบการกระทำของกลุ่มเพื่อนในกลุ่ม โดยขาดเหตุผล กล่าวคือ ถ้าเพื่อนสนิทของนักเรียนอาชีวศึกษาสูบบุหรี่ นักเรียนอาชีวศึกษาก็จะมีโอกาสสูบบุหรี่ได้เช่นกัน (รัฐกฤษณ์ เนติรัตนทกุล, 2551) เพื่อนจึงเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สนับสนุนให้วัยรุ่นสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องและเลิกบุหรี่ไม่สำเร็จ เพราะต้องเข้าสังคมกับเพื่อน เมื่อเห็นเพื่อนสูบจะทำให้รู้สึกอยากสูบบอก (วัชภูมิ ทองใบ, ชลภา ภูยาดาว และรักปรางณี ถนอมเงิน, 2551) การศึกษาของ สุรพงษ์ ชูเดช (2552) ที่ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางจิตสังคมของนักเรียนวัยรุ่นที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ พบว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเพื่อน เป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญที่ทำให้มีพัฒนาการในการสูบบุหรี่จากขั้นทดลองสูบบุหรี่ไปสู่ขั้นสูบบุหรี่เป็นประจำได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศของ Can et al. (2009) เรื่องปัจจัยสนับสนุนการสูบบุหรี่ในระยะสูบบุหรี่เป็นประจำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาประเทศตุรกี ที่พบว่า วัยรุ่นที่มีเพื่อนสูบบุหรี่มีโอกาสร้อยต่อการสูบบุหรี่มากกว่าวัยรุ่นที่ไม่มีเพื่อนสูบบุหรี่ถึง 2.42 เท่า และการศึกษาของ Wen et al. (2009) เรื่องปัจจัยบริบททางสังคมของวัยรุ่นที่สูบบุหรี่เป็นประจำหรือติดบุหรี่ในประเทศ สหรัฐอเมริกา ที่พบว่า เพื่อนมีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น ($OR=1.79$, $95\% CI=1.66-1.94$) และการศึกษา

ของ Kristjansson et al. (2008) เรื่องปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในประเทศไอซ์แลนด์ จำนวน 7,430 คน ที่พบว่า การที่วัยรุ่นมีเพื่อนที่สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำทุกวัน (AOR=17.17, 95% CI=6.18-47.71)

การยอมรับการสูบบุหรี่ของพ่อแม่

การยอมรับการสูบบุหรี่ของพ่อแม่ มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำ โดยนักเรียนชายที่มีพ่อแม่ที่ยอมรับการสูบบุหรี่ มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่เป็นประจำสูงเป็น 4 เท่าของนักเรียนชายที่ไม่มีพ่อแม่ที่ยอมรับการสูบบุหรี่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 7 ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นที่สูบบุหรี่เป็นประจำ พ่อแม่อาจจะรับรู้ในพฤติกรรมของบุตร จึงเกิดความเคยชินไม่ว่ากล่าวหรือลงโทษ ทำให้วัยรุ่นสามารถสูบบุหรี่ในบ้านได้โดยไม่ต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ และหากไม่มีการว่ากล่าวตักเตือนก็จะยิ่งทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากขึ้นเนื่องจากมีภาวะติดสารนิโคตินในบุหรี่ การยอมรับหรือไม่ยอมรับการสูบบุหรี่ของพ่อแม่มักแสดงออกให้เด็กรับรู้ได้จากระดับความเข้มงวดในการควบคุมที่วัยรุ่นต้องเผชิญอยู่ทุกวัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ถ้าวัยรุ่นมีการรับรู้ bahwa พ่อแม่ของตนเองไม่ชอบการสูบบุหรี่ พ่อแม่จะรู้สึกไม่พอใจหรือผิดหวังหากพบว่ามี การสูบบุหรี่ แนวโน้มการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นก็จะน้อยลง (พรนภา หอมสินธุ์และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวสน์, 2551) สอดคล้องกับการศึกษาของ Mayhew et al. (2000) ซึ่งได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับระยะการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นจากประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกา อังกฤษ นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย จำนวน 46 เรื่อง ที่พบว่า การยอมรับการสูบบุหรี่ของพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในระยะทดลองสูบบุหรี่ ระยะสูบบุหรี่ตามโอกาส ระยะสูบบุหรี่เป็นประจำและติดบุหรี่ การศึกษาของ Tucker et al. (2003) เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำนายการเปลี่ยนระยะของการสูบบุหรี่จากระยะทดลองสูบบุหรี่ไปสู่ระยะสูบบุหรี่เป็นประจำของวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้น ในประเทศอเมริกา ที่พบว่า การยอมรับการสูบบุหรี่ของพ่อแม่เป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนระยะการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นจากระยะทดลองสูบบุหรี่เป็นระยะสูบบุหรี่เป็นประจำ (OR=1.20, 95% CI=1.05-1.38) การศึกษาของ Miller and Volk (2002) เกี่ยวกับสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ระยะทดลองสูบบุหรี่และสูบบุหรี่เป็นประจำทุกวันของวัยรุ่น ที่พบว่าการรับรู้ bahwa พ่อแม่ยอมรับการสูบบุหรี่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำนายการสูบบุหรี่เป็นประจำของวัยรุ่น และการศึกษาของ วรพรเพ็ญ ชมคง และคณะ (2552) ที่พบว่าถ้าคนในครอบครัวทราบว่าวัยรุ่นสูบบุหรี่จะไม่ถูกดูค่าและลงโทษ ถ้าวัยรุ่นสูบบุหรี่จะไม่สามารถสูบบุหรี่ในบ้านได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ความผูกพันกับพ่อแม่

ความผูกพันกับพ่อแม่ มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำ กลุ่มตัวอย่างที่มีความผูกพันกับพ่อแม่บ่อยจะมีการสูบบุหรี่เป็นประจำต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความผูกพันกับพ่อแม่

มาก (AOR = 0.33, 95% CI = 0.15-0.70) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความผูกพันกับพ่อแม่มากจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่เป็นประจำสูงเป็น 3 เท่าของกลุ่มตัวอย่างที่มีความผูกพันกับพ่อแม่น้อย (AOR = 3.05, 95% CI = 1.42-6.56) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 8 เนื่องจาก วัยรุ่นชายที่มีความผูกพันกับพ่อแม่มาก แสดงถึงการมีความรักต่อกัน และมีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ซึ่งหากพ่อแม่มีความรักและผูกพันกับลูกมากอาจส่งผลให้มีการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ จะปล่อยให้ลูกทำอะไรตามใจชอบ โดยละเลยการแนะนำว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรควรหรือไม่ควรทำ ไม่มีการว่ากล่าวตักเตือน การเลี้ยงดูแบบรักลูกมากเกินไปหรือตามใจนี้จะทำให้ลูกมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดอยู่เสมอ เพราะลูกจะรู้ว่าพ่อแม่จะยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำได้ (สุชาติโรจนฤทธิ์พิเชษฐ์, 2552) และจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความผูกพันกับพ่อแม่มาก มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการสูบบุหรี่ของพ่อแม่ พ่อแม่ที่มีความผูกพันและรักลูกมาก จึงทำให้พ่อแม่ยอมรับการสูบบุหรี่ของลูกได้ง่าย ประกอบกับมีความรักลูกและไม่เห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งที่มีความผิดร้ายแรง โดยเฉพาะในบุตรเพศชาย จึงยอมรับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นได้ วัยรุ่นที่สูบบุหรี่เป็นประจำ พ่อแม่อาจจะรับรู้ในพฤติกรรมของบุตร จึงเกิดความเคยชินไม่ว่ากล่าวหรือลงโทษ ทำให้วัยรุ่นสามารถสูบบุหรี่ในบ้านได้โดยไม่ต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ และเนื่องจากการวิจัยนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบจุดใดจุดหนึ่ง ดังนั้นจึงไม่สามารถอธิบายได้ว่าพ่อแม่ยอมรับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นนั้นเกิดขึ้นก่อนหรือเป็นเพราะวัยรุ่นมีการสูบบุหรี่เป็นประจำจึงทำให้พ่อแม่เห็นจนเกิดความเคยชินทำให้เกิดการยอมรับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการศึกษาประเภทนี้ จึงอาจส่งผลให้พบความสัมพันธ์ที่ตรงข้ามกับสมมติฐานดังกล่าวข้างต้นได้

3. วิจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำ ได้แก่ การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การสูบบุหรี่ของพ่อแม่ การถูกชักชวนให้สูบบุหรี่ การยอมรับการสูบบุหรี่ของเพื่อน และการเข้าถึงบุหรี่ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ

การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 อาจอธิบายได้ว่า ลักษณะเฉพาะของวัยรุ่นเพศชายเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง ต้องการแสดงออกซึ่งตัวตนอย่างเต็มที่ ทั้งเป็นวัยที่ยังห้ามก็เหมือนยังยุ (ปรียาพรชูเอียด, 2550) เป็นช่วงระยะเวลาที่มีความรุนแรงทางด้านอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ก่อนข้างมากต้องการเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเอง มีการฝ่าฝืนกฎระเบียบ กติกาต่าง ๆ มากขึ้น เนื่องจากต้องการทดลองเรียนรู้ ทดสอบว่าตนเองทำได้หรือไม่ ไม่ชอบให้ใครมาบังคับหรือสั่งการ (วิโรจน์

อารีย์กุล, 2556) การรับรู้กฎระเบียบที่เป็นข้อห้ามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของสังคมและโรงเรียนจึงอาจทำให้นักเรียนรู้สึกต่อต้านและปฏิบัติในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับกฎระเบียบดังกล่าว และอาจเนื่องมาจากแบบแผนการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นมักจะไม่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะอย่างเปิดเผย จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าสถานที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ของวัยรุ่นคือที่บ้านเพื่อน (ชนิษฐา บุญเสริม และคณะ, 2552; ฉันทัญญาดา รองเดช, เสาวลักษณ์ พลายมี, เบญจวรรณ ลิ้มพิพัฒน์วงศ์, สีนชัย รองเดช และ วิฑูรย์ เหลืองดิลก, 2552; เรณู บุญจันทร์ และคณะ, 2552) เมื่อไปโรงเรียนสถานที่ที่ชื่นชอบ คือ ห้องน้ำของโรงเรียน (นพมาศ ร่มเกตุ, ประชา ฤาษุดกุล และวิรัตน์ ธรรมภรณ์, 2551; สุขุมลย์ ประสมศักดิ์, 2552) ช่วงเวลาที่สูบจะสูบก่อนเข้าชั้นเรียน สูบหลังเลิกเรียน และสูบระหว่างชั่วโมงเรียน และการศึกษาของ ฉันทัญญาดา รองเดช และคณะ (2552) ที่พบว่า การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ($p > .05$) เนื่องจากสถานที่สาธารณะไม่ใช่สถานที่ที่เยาวชนใช้ในการสูบบุหรี่ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ใช้บ้านตนเอง และบ้านเพื่อนเป็นสถานที่สูบบุหรี่มากที่สุด อีกประการหนึ่งสถานที่สาธารณะบางแห่งเยาวชนไม่สามารถเข้าไปใช้บริการได้ เช่น สถานบันเทิงผับ บาร์ บางแห่งเยาวชนไม่นิยมไป เช่น สถานที่ราชการ บริเวณตลาดสดหรือตลาดนัด ศาสนสถานต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นการรับรู้ว่าสถานที่สาธารณะเหล่านี้เป็นเขตห้ามสูบบุหรี่จึงไม่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

การถูกชักชวนให้สูบบุหรี่

การถูกชักชวนให้สูบบุหรี่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำของนักเรียนชาย อาชีวศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำจะได้รับสารนิโคตินจากควันบุหรี่เข้าไปในร่างกาย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเสพติดเช่นเดียวกับเฮโรอีน เมื่อมีการสูดควันบุหรี่เข้าไป นิโคตินจะถูกดูดซึมอย่างรวดเร็วเข้าสู่กระแสเลือด และสมองภายใน 10 วินาที โดยจะกระตุ้นให้หลังสารสื่อประสาทโดปามีน และนอร์เอพิเนฟรินทำให้เกิดอารมณ์แห่งความสุข เกิดการตื่นตัว มีพลัง มีสมาธิ ลดความรู้สึกซึมเศร้า เมื่อหยุดสูบบุหรี่ปริมาณของสารสื่อประสาทเหล่านี้จะลดลง ทำให้อารมณ์แห่งความสุขของผู้สูบบุหรี่หายไป จึงเกิดความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยไม่สามารถหยุดเสพได้ (dependence) ดังนั้นผู้สูบจึงต้องแสวงหาบุหรี่มาสูบต่อไปเรื่อย ๆ (ประภาพรรณ เอี่ยมอนันต์, 2556) ยิ่งสูบบุหรี่มากขึ้นเท่าใด บุคคลนั้นย่อมรู้สึกว่าการนิโคตินจากบุหรี่มากขึ้นเท่านั้น และในไม่ช้าก็จะไม่สามารถรู้สึกเป็นปกติได้อีกต่อไปหากปราศจากการสูบบุหรี่ (คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556) ผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำจึงมีการหาบุหรี่มาสูบเองโดยไม่ต้องอาศัยการชักชวนจากเพื่อนหรือบุคคลอื่น ดังนั้นปัจจัยการถูกชักชวนให้สูบบุหรี่จึงไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำ สอดคล้องกับการศึกษาของ นฤมล นันทพล (2546) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของทหารเกณฑ์ในค่ายอดิศร จังหวัด

สระบุรี จำนวน 264 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 21-22 ปี ส่วนใหญ่สูบบุหรี่ทุกวัน ๆ ละ 6-10 มวน ที่พบว่า การได้รับการชักชวนให้สูบบุหรี่จากผู้บังคับบัญชาไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการสูบบุหรี่

การยอมรับการสูบบุหรี่ของเพื่อน

การยอมรับการสูบบุหรี่ของเพื่อน ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำของ นักเรียนชายอาชีวศึกษา ซึ่งจากการศึกษานี้กลุ่มที่สูบบุหรี่นั้นพบว่ากว่าครึ่งหนึ่งมีการสูบบุหรี่แล้ว อธิบายได้ว่าเมื่อวัยรุ่นมีการสูบบุหรี่เป็นประจำจนติดแล้ว จะมีการแสวงหาบุหรี่มาสูบเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองเนื่องจากมีภาวะเสพติดนิโคติน คือ ในภาวะที่สูบบุหรี่ร่างกายจะ ทำงานได้อย่างปกติโดยมีนิโคตินเป็นส่วนหนึ่ง แต่เมื่อขาดนิโคตินร่างกายจะเสียสมดุลทำให้เกิด อาการขาดนิโคติน (Withdrawal symptoms) เช่น หงุดหงิด กระสับกระส่าย วิงเวียนศีรษะ อารมณ์ ซึมเศร้า สมาธิไม่ค่อยดี คิดอะไรไม่ออก เป็นต้น ผลเหล่านี้ผู้สูบบุหรี่เป็นประจำหยุดสูบบุหรี่ไม่ได้ และต้องหาบุหรี่มาสูบอีกโดยไม่จำเป็นต้องใช้สิ่งเร้าภายนอกจากเพื่อน นอกจากนี้ภาวะการเสพติด ทางจิตใจ เป็นการเสพติดชนิดหนึ่งโดยเกิดจากการเรียนรู้แล้วปฏิบัติจนเคยชิน (คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2553) มีความรู้สึกว่าการสูบบุหรี่ทำให้คลายความเครียด ลดความวิตกกังวล ทำให้ มีสมาธิ และภาวะการเสพติดทางสังคม หรือนิสัยความเคยชิน เกิดจากการที่ผู้สูบบุหรี่ได้สร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมประจำวันกับการสูบบุหรี่ จึงทำให้มีการสูบบุหรี่เป็นประจำ (ประภา พรธณ เอี่ยมอนันต์, 2556) ดังนั้นเมื่อวัยรุ่นมีการสูบบุหรี่เป็นประจำจนมีการติดบุหรี่แล้ว อิทธิพล จากเพื่อนจึงมีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ลดลง ปัจจัยการยอมรับการสูบบุหรี่ของเพื่อนจึงไม่มี ความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำของนักเรียนชาย สอดคล้องกับการศึกษาของ Tucker et al. (2003) เรื่องปัจจัยที่ทำนายการเปลี่ยนระยะของการสูบบุหรี่จากระยะทดลองสูบบุหรี่ไปสู่ระยะสูบบุหรี่ ประจำของวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้น ในประเทศอเมริกา จากโรงเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนียและรัฐ โอเรกอน 30 โรงเรียน จำนวน 6,527 คน ที่พบว่า การยอมรับการสูบบุหรี่ของเพื่อน ไม่มี ความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนระยะจากทดลองสูบบุหรี่เป็นสูบบุหรี่เป็นประจำ (OR=0.93, 95% CI=0.79-1.09) และ การศึกษาของ Doubeni, Li, Fouayzi, and Difranza (2009) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบุหรี่ของ วัยรุ่น ที่พบว่า การรับรู้ว่าคุณยอมรับการสูบบุหรี่ ไม่สัมพันธ์กับการเข้าถึงบุหรี่ (AOR=1.10, 95% CI=0.62-1.97)

การสูบบุหรี่ของพ่อแม่

การสูบบุหรี่ของพ่อแม่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำของนักเรียนชาย อาชีวศึกษา จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการสูบบุหรี่ของพ่อแม่จะมีผลต่อการสูบบุหรี่ในระยะ ทดลองสูบบุหรี่มากกว่าทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นได้เห็นพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของพ่อแม่ทำให้ได้เรียนรู้

วิธีการสูบบุหรี่โดยไม่รู้ตัว (พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์, 2551) แต่ในวัยรุ่นที่มีการสูบบุหรี่เป็นประจำหรือติดบุหรี่นั้น วัยรุ่นจะมีทักษะในการสูบบุหรี่แล้ว อธิบายได้ว่าพัฒนาการทางสังคมในช่วงวัยรุ่นนั้น เพื่อนจะเป็นสิ่งสำคัญและมีบทบาทต่อเด็กวัยรุ่นช่วงนี้และวัยรุ่นจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน จะให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับพ่อแม่ลดน้อยลง เนื่องจากต้องการเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเอง ทำให้วัยรุ่นให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ (วิโรจน์ อารีย์กุล, 2556) ดังนั้นพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของพ่อแม่ จึงไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะสูบบุหรี่ สอดคล้องกับการศึกษาของ ชนิษฐา บุญเสริม และคณะ (2552) ที่สำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิโดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิดกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน พบว่า การสูบบุหรี่ของพ่อและแม่ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของเยาวชน การศึกษาของ พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ (2551) เกี่ยวกับลำดับขั้นการสูบบุหรี่ของเด็กวัยรุ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงของไทย ที่พบว่า ปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของพ่อแม่ มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในระยะทดลองสูบ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะสูบบุหรี่เป็นประจำ ($AOR=0.83$, $95\% \text{ CI}=0.41-1.68$) การศึกษาของ โชคชัย สาครพานิช (2554) เรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ของนักเรียนชายที่ไม่สูบบุหรี่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม จังหวัดตราดพบว่า การสูบบุหรี่ของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับการตั้งใจสูบบุหรี่ และการศึกษาของ เรณู บุญจันทร์ และคณะ (2552) เรื่องพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนจังหวัดระนอง ที่พบว่า การสูบบุหรี่ของพ่อและการสูบบุหรี่ของแม่ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนจังหวัดระนอง

การเข้าถึงบุหรี่

การเข้าถึงบุหรี่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่เป็นประจำของนักเรียนชายอาชีวศึกษาจังหวัดจันทบุรี เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.3) สามารถเข้าถึงบุหรี่ได้ง่าย โดยสามารถซื้อตามร้านขายของชำและร้านสะดวกซื้อได้ง่าย (ร้อยละ 91.1) ทำให้ไม่มีความหลากหลายและส่งผลทำให้ไม่เกิดความแตกต่างที่มากพอจะก่อให้เกิดความแตกต่างทางสถิติ ผลการสำรวจของสำนักควบคุมการบริโภคยาสูบพบว่าเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งเป็นผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน ระบุว่าผู้ขายไม่เคยขอคู่มือประจำตัวประชาชนเพื่อตรวจสอบอายุก่อนขายบุหรี่ ร้อยละ 93.6 (สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ, 2553) ดังนั้นจึงทำให้วัยรุ่นทุกคนมีการเข้าถึงบุหรี่ได้ง่ายทั้งกลุ่มที่สูบและไม่สูบบุหรี่ จึงทำให้ผลการศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ชุตินา ดีสวัสดิ์, ณวิวรรณ บุญสุยา, ณัฐกมล ชาญสาธิตพร, ชูเกียรติ วิวัฒนเกษม และลักขณา เต็มศิริกุลชัย (2555) เรื่องการวิเคราะห์พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในโรงเรียน จังหวัดบุรีรัมย์ ที่พบว่า การมีร้านขาย

บุหรี่ใกล้โรงเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนและบุคลากรด้านสุขภาพควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการป้องกันการสูบบุหรี่ หรือลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ โดยเน้นการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อการสูบบุหรี่ให้แก่เยาวชน ส่งเสริมให้เพื่อนและครอบครัวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูลูกวัยรุ่นให้แก่ผู้ปกครอง แนะนำให้ผู้ปกครองมีการเอาใจใส่ดูแลเยาวชนและมีการแสดงออกถึงการไม่ยอมรับการสูบบุหรี่ให้วัยรุ่นรับรู้และมีการว่ากล่าวตักเตือนเมื่อวัยรุ่นมีการสูบบุหรี่
2. ด้านการศึกษาพยาบาล คณาจารย์ในสถานศึกษาพยาบาลควรนำผลการวิจัยไปประกอบการสอน เกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ การลด ละ เลิกบุหรี่ รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการณรงค์และป้องกันการสูบบุหรี่ในวัยรุ่น
3. ด้านการบริหารการพยาบาล ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารทางการพยาบาลในการสร้างแนวปฏิบัติในการป้องกันการสูบบุหรี่ และการรณรงค์ให้ ลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ในวัยรุ่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการสูบบุหรี่เป็นประจำในวัยรุ่นกลุ่มอื่น ๆ เช่น ในกลุ่มวัยรุ่นหญิง วัยรุ่นนอกระบบการศึกษา เป็นต้น ซึ่งเป็นกลุ่มที่กำลังมีแนวโน้มที่จะมีการสูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้น
2. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ในกลุ่มวัยรุ่นที่มีการติดบุหรี่ ประเด็นที่เกี่ยวกับความผูกพันของพ่อแม่กับวัยรุ่นรวมถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น เพื่อที่จะได้เข้าใจสาเหตุของการติดบุหรี่เพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเลิกสูบบุหรี่ในวัยรุ่นที่ติดบุหรี่
3. ควรมีการพัฒนาโปรแกรมการเลิกสูบบุหรี่ในวัยรุ่นที่เน้นการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อส่วนบุคคล ให้ความสำคัญกับบริบททางสังคมเกี่ยวกับเพื่อนและครอบครัว และให้พ่อแม่มีส่วนร่วมในการเลิกบุหรี่